

NATURA 2000 MOTOREM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

<http://natura2000.org.pl>

Turystyka na obszarach Natura 2000

Plusy i minusy

Zbigniew Witkowski

przy współpracy Krystyny Krauz i Adama Mrocza

Szkolenie regionalne

**Uwarunkowania rozwoju turystyki
w Europejskiej sieci obszarów Natura 2000**

Kielce, 17 listopada 2009 r.

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

Dlaczego w Europie powstała sieć Natura 2000?

Dwa najważniejsze problemy współczesnego świata, które bezskutecznie próbujemy rozwiązać to:

- zmiany klimatu
- wymieranie gatunków

W obu przypadkach Unia Europejska stara się być światowym liderem zmian na lepsze. W pierwszym zadeklarowano najszybszą redukcję emisji dwutlenku węgla do atmosfery (ok. 20% do 2020 roku) w drugim odpowiedzią jest utworzenie sieci obszarów chronionych o łącznej powierzchni przekraczającej 15% terytorium kraju (polska osiąga ok. 18%).

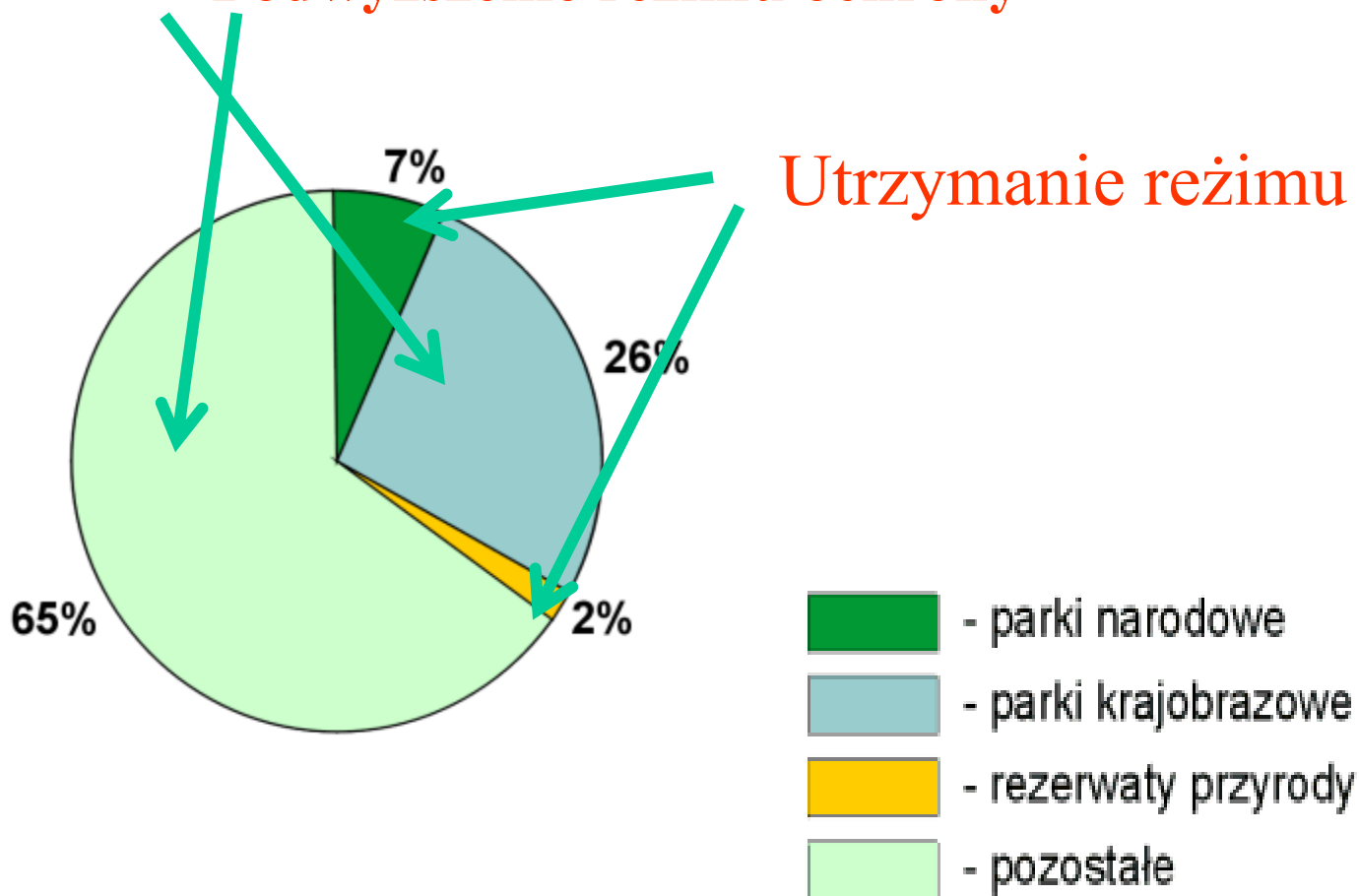
Projekt Natura 2000 powstał przed akcesją Polski do UE.

STATUS OCHRONNY PROPONOWANYCH OSTOI NATURA 2000

PROCENTOWY UDZIAŁ OBSZARÓW CHRONIONYCH W POWIERZCHNI PROPONOWANYCH OSTOI NATURA 2000

Podwyższenie reżimu ochrony

Utrzymanie reżimu ochrony

Z oglądu sytuacji obszarów Natura 2000 wyłaniają się trzy istotne wnioski

- 1. Obszary te są bardzo zróżnicowane pod względem statusu i obiektu ochrony i dotychczasowych form ochrony,**
- 2. Ochrona różnych gatunków i siedlisk wymaga często diametralnie różnego podejścia do zagadnień turystyki i rekreacji,**
- 3. W wielu przypadkach możemy się spodziewać już sygnalizowanych sytuacji konfliktowych między ochroną a udostępnianiem obszarów Natura 2000 dla celów turystyki i rekreacji**

W obliczu oczywistego konfliktu interesów między ochroną a udostępnianiem obszarów Natura 2000 Unia Europejska podjęła szereg działań rozpoznawczych, które mają wskazać jak podejść do rozwiązania domniemanych i rzeczywistych konfliktów. Działania te rozpoczęły się od Konferencji Lizbońskiej w 1999 r., której uczestnicy wytyczyli drogę do dalszych prac. W wyniku obrad Konferencji wyznaczono 2 wiodące przykłady działań, z których jedno - **Europejską Kartę Turystyki Zrównoważonej (EKTZ)** przedstawimy poniżej.

Kryteria EKTZ dla 8 obszarów aktywności turystycznej spełniających wymogi turystyki zrównoważonej

I. Ochrona środowiska

- 1. Ochrona wrażliwych kompleksów przyrodniczych**
2. Ochrona jakości powietrza
3. Ochrona jakości wód
4. Ochrona przed hałasem
5. Zachowanie źródeł energii
6. Przetwarzanie, redukcja i recykling odpadów
7. Kontrola użytkowania ziemi i zarządzania krajobrazem
8. Zachowanie wartości dziedzictwa architektonicznego i tradycyjnej zabudowy
9. Zachowanie wartości spuścizny lokalnej

Kryteria EKTZ dla 8 obszarów aktywności turystycznej spełniających wymogi turystyki zrównoważonej (c.d.)

II. Kontrolowanie liczby turystów

1. Określanie przepływu strumienia odwiedzających
2. **Kierowanie ruchem turystycznym w obszarze chronionym**
3. Kontrolowanie mobilności odwiedzających
4. Ograniczenie efektu sezonowości

III. Szkolenia

IV. Podnoszenie świadomości społecznej

1. Edukacja społeczna i objaśnianie
2. Dostarczanie informacji społeczeństwu
3. Kreowanie specyficznego dla obszaru chronionego rodzaju turystyki

Kryteria EKTZ dla 8 obszarów aktywności turystycznej spełniających wymogi turystyki zrównoważonej (c.d.)

VI. Ulepszanie jakości oferowanej turystyki

- 1. Promowanie lepszego rozumienia potrzeb osób odwiedzających**
- 2. Zdobywanie nowych grup konsumenckich**
- 3. Zapewnienie odpowiedniej jakości usług**

VII. Jakość życia ludności miejscowej

VIII. Rozwój społeczny i gospodarczy

- 1. Popieranie lokalnej gospodarki**
- 2. Sprawiedliwy podział korzyści płynących z turystyki**
- 3. Rozwój nowych rodzajów zatrudnienia**

Postulaty i wnioski dla kształtowania turystyki na obszarach Natura 2000

- 1. W Polsce, podobnie jak w innych krajach Europy obszary Natura 2000 obejmują terytoria parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody. Na obszarach tych chronimy gatunki i ekosystemy (siedliska) zagrożone i ważne z punktu widzenia Unii Europejskiej.**
- 2. Zróżnicowanie istniejących form ochrony, siedlisk i gatunków chronionych powoduje, że sprawy turystyki na obszarach Natura 2000, podobnie jak inne formy ich użytkowania powinno się traktować indywidualnie w zależności od obszaru i celu ochrony.**
- 3. Odrębnie należy potraktować obszary dotąd nie chronione. W każdym przypadku należy stworzyć plan ochrony z ujęciem zadań dla udostępnienia obszaru dla potrzeb turystyki i rekreacji.**

Postulaty i wnioski dla kształtowania turystyki na obszarach Natura 2000 (c.d.)

- 4. W planie powinno się określić kryteria turystyki, które są brane pod uwagę i wskaźniki pozwalające ocenić czy przyjęte kryteria są dotrzymywane.**
- 5. Dla wszystkich obszarów Natura 2000 należy przyjąć nową filozofię realizacji planów udostępniania obejmującej rozwój ekonomiczny, wzrost dobrostanu lokalnej społeczności i zadowolenia turystów oraz zachowanie walorów i wartości środowiska.**

Postulaty i wnioski dla kształtowania turystyki na obszarach Natura 2000 (c.d.)

6. Z konferencji Lizbońskiej i Europejskiej Karty Turystyki Zrównoważonej wynika, że dokumenty te jedynie w niewielkim stopniu zwracają uwagę na kryteria środowiskowe i przyrodnicze i są dalekie od zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego gatunków i siedlisk Natura 2000, brak też jednoznacznych wskaźników sprawdzających ich implementację. Oznacza to, że lista kryteriów w tej dziedzinie powinna zostać zweryfikowana i poszerzona, zaś dla ich sprawdzenia powinny zostać opracowane dodatkowe wskaźniki wpływu turystyki na siedliska i gatunki wymienione w załącznikach obu unijnych dyrektyw

Postulaty i wnioski dla kształtowania turystyki na obszarach Natura 2000 (c.d.)

- 7. Istotnym zagadnieniem nie poruszonym w niniejszym wystąpieniu jest turystyka zrównoważona na obszarach wrażliwych. Oznacza to obszary i siedliska szczególnie podatne na degradację oraz gatunki podatne na ekstynkcję. Takim obszarem są znaczne połacie polskich Karpat (w Europie zaliczone do obszaru biogeograficznego alpejskiego). Dla obszarów wrażliwych kryteria ekologiczne dopuszczenia różnych form turystyki i rekreacji powinny być szczególnie wnikliwie analizowane, a realizacja planu ochrony, w tym operatu udostępniania dla turystyki, powinna być intensywnie monitorowana. Dodatkowym argumentem dla takiego stanowiska jest stosunkowo wysoki poziom aktywności turystycznej na obszarze Karpat i szczególnie wysokie obciążenie turystyką i rekreacją istniejących tu obszarów chronionych.**

Zbigniew Witkowski

AWF w Krakowie: zbigniew.witkowski@onet.eu
i współpracownicy Krystyna Krauz i Adam Mroczka

Dziękujemy za uwagę